

Zaalteksten eerste verdieping vaste collectie De Mesdag Collectie

Inhoud

Zaalteksten eerste verdieping vaste collectie De Mesdag Collectie	1
Trappenhuis.....	5
Mesdag en het Haagse Kunstleven	5
Opening van de 30e tentoonstelling van de Hollandsche Teeken-Maatschappij, 1905 ...	5
Mesdag met een gezelschap op de Pro-boertentoonstelling, 1902.....	5
Koningin Wilhelmina en de Franse president Armand Felières, 1911.....	5
Begravenis van Jacob Maris, 1899.....	5
Gang.....	5
Wandbord, 1888.....	6
Wandbord 'Kool', 1886	6
Twee zwanenhalzen 'Zwart Font', 1888.....	6
Wandbord met gestileerd disteldecor, 1886.....	6
Vaas, 19 ^{de} eeuw	6
Vaas, 19 ^{de} eeuw	6
Zittende figuren, 19de eeuw	6
Onderzetter, 19de eeuw.....	6
Schaal, tweede helft 19de eeuw	6
Schaal, 19 ^{de} eeuw.....	6
Wierookbrander, 19 ^{de} eeuw.....	6
Eerste zaal.....	6
Nederlandse kunst.....	6
Trompettes, 1881	7
Veldpost, 1880.....	7
De nieuwe havenwerken te Enkhuizen, 1885-1886.....	7
Op het strand, 1869.....	7
De keukenprinses, 1872.....	7
Visverkoping, ca. 1884-1885.....	7
De dooi, voor 1891.....	8
Alleen, ca. 1880-1881	8
Beeldbeschrijving Alleen	8
Scheveningse vrouw, z.j.	9
De turfschuit, ca. 1874.....	9
Op de uitkijk, ca. 1878	9
De bruid, 1868-1869	9

Gang.....	9
Dekselvazen 'Roos', 1886	9
Pullen, 1886.....	9
Vazen, 1886.....	9
Hibachi, vuurpotten, 19de eeuw	9
Wandborden, 1886.....	9
Schaal, 17de eeuw	10
Vazen, ongedateerd.....	10
Bloembak, 1895.....	10
Kommen, 1886.....	10
Kom 'Ster', 1888	10
Offervat, 19de eeuw.....	10
Vazen, tweede helft 19de eeuw	10
Wierrookbrander, 19 ^{de} eeuw	10
Sake fles, tweede helft 19 ^{de} eeuw.....	10
Theekom, 1818-1842.....	10
Theekom, 18 ^{de} eeuw.....	10
Kom, tweede helft 19 ^{de} eeuw	11
Wierrookbranders, tweede helft 19de eeuw	11
Helmén, 18 ^{de} eeuw	11
Dolk, tweede helft 19 ^{de} eeuw.....	11
Wierrookbranders, tweede helft 19de eeuw	11
Schaal, tweede helft 19 ^{de} eeuw	11
Doos, 19 ^{de} eeuw.....	11
Vaas, tweede helft 19 ^{de} eeuw	11
Rituele staf van een derwisj, ongedateerd.....	11
Kommen, 19 ^{de} eeuw.....	11
Kom, tweede helft 19 ^{de} eeuw	11
Pot, tweede helft 19 ^{de} eeuw.....	11
Tweede zaal	11
Heide bij Vries, voor 1899.....	12
Landschap met schapen, 1870.....	12
In de stal, 1860.....	12
Artistieke verwantschap.....	12
Herinneringen aan de vestingwerken van Arras, ca. 1865-1870	12
Gezicht op de Middellandse Zee bij Maguelonne, 1858.....	12
Bij de boerderij, Noorden, 1880	12
Plassen bij Kortenhoef, ca. 1880	12

Molen, 1879.....	13
Ru de Valmondois, c. 1870-1875.....	13
De stroper, ca. 1857-1858.....	13
In het bos van Fontainebleau, c. 1865-1870.....	13
Een oude vriend, 1870.....	13
Houtkappen, 1868.....	13
Vissersvrouw, ca. 1848.....	13
Onweersbui, 1881.....	13
Beekje in de duinen, ca. 1854.....	13
Een stal, n.d.....	13
Ochtend in de duinen bij Heist, 1869.....	14
Gang.....	14
Waterketel, 19de eeuw.....	14
Waterketel, 19 ^{de} eeuw.....	14
Vaas, 19 ^{de} eeuw.....	14
Vaas, ongedateerd.....	14
Vaas, 19 ^{de} eeuw.....	14
Vaas, ongedateerd.....	14
Vaas, 19 ^{de} eeuw.....	14
Lepeltje, 19 ^{de} eeuw.....	14
Bakje, z.j.....	14
Strooiers, z.j.....	14
Draagkomfoor, 19 ^{de} eeuw.....	15
Waterketel, z.j.....	15
Vaas, z.j.....	15
Tegels, 16de of 17de eeuw.....	15
Theepot, tweede helft 19de eeuw.....	15
Kan, tweede helft 19 ^{de} eeuw.....	15
Trekpot, 19 ^{de} eeuw.....	15
Louis Comfort Tiffany (1848-1933):.....	15
Vaas, 1901-1905.....	15
Vaas, 1896-1900.....	15
Kom, tweede helft 19 ^{de} eeuw.....	15
Kan, c. 1890.....	15
Kan, tweede helft 19 ^{de} eeuw.....	15
Vaas, 19 ^{de} eeuw.....	15
Kan, tweede helft 19 ^{de} eeuw.....	16
Wierrookbrander, tweede helft 19 ^{de} eeuw.....	16

Kom, 19 ^{de} eeuw	16
Derde zaal	16
Franse kunst.....	16
Stilleven, ca. 1860-1865	16
Een pad in Saint-Cloud, 1862(?)	16
Moord op de onschuldigen, 1847	16
Beeldbeschrijving Moord op de onschuldigen	16
Stilleven met appels, 1872.....	17
Terugkeer van de markt, c. 1859-1860	17
Beekje in het bos van Fontainebleau, 1849.....	17
Landschap met hengelaar, ca. 1865-1870	17
Drie windmolens, ca. 1814-1843.....	17
Landschap met ruiter, ca. 1865-1870.....	18
Le Crotoy, 1865-1872.....	18
Rotsen bij Villerville, 1864-1872	18
Beeldbeschrijving Rotsen bij Villerville.....	18
Oevers van de Oise, 1872	18

Trappenhuis

Mesdag en het Haagse Kunstleven

Opening van de 30e tentoonstelling van de Hollandsche Teeken-Maatschappij, 1905

Haags Gemeente archief

Hendrik Willem Mesdag was in 1876 een van de oprichters van de Hollandsche Teeken-Maatschappij. Dit genootschap organiseerde jaarlijks verkooptentoonstellingen van aquarelkunst. V.l.n.r. zittend: Sientje Mesdag-van Houten, Jozef Israëls en Hendrik Willem Mesdag, daarachter staand: Albert Roelofs, Johan Hendrik van Mastenbroek, Willem Roelofs Jr., Bernard Blommers, Jan van Essen, Willem Maris, Herman van der Weele, Frederik van Rossum du Chattel, Floris Arntzenius en Isaac Israëls.

Mesdag met een gezelschap op de Pro-boertentoonstelling, 1902

Mesdag en Jozef Israëls waren de initiatiefnemers voor de enorme internationale Pro-Boerexpositie in 1902, in Scheveningen. Er waren bijna 5000 werken op deze loterij-tentoonstelling. De opbrengsten gingen naar weduwen en wezen van gesneuvelde Zuid-Afrikaanse Boeren in de Tweede Boerenoorlog (1899-1902). Mesdag, rechtsachter op de foto, kocht na afloop van de tentoonstelling het schilderij Een oude vriend van August Allebé, dat rechts van hem hangt. Het bevindt zich nog steeds in De Mesdag Collectie.

Koningin Wilhelmina en de Franse president Armand Felières, 1911

Haags Gemeente archief

Tijdens een Frans staatsbezoek in juli 1911 maakte koningin Wilhelmina een rijtoer met de Franse president door Den Haag. Daarbij brachten zij ook een bezoek aan Museum Mesdag.

Begrafenis van Jacob Maris, 1899

Haags Gemeente archief

Jacob Maris (1837-1899) was een van de toonaangevende schilders van de Haagse School. Mesdag kocht meerdere werken van hem. Toen Maris in augustus 1899 overleed, hield Mesdag, als voorzitter van kunstenaarsvereniging Pulchri Studio een grafrede. Van links naar rechts: Hendrik Willem Mesdag, Floris Arntzenius, Taco Mesdag en Jozef Israëls.

Gang

Vensterbank

Vazen, z.j.

aardewerk

China

Deze drie Chinese vazen danken hun bijzondere kleur aan de flambé techniek, waarbij twee glazuurlagen met elkaar worden versmolten. Een laag is bewerkt met koper en geeft de vazen hun speciale gloed. Dit Chinese aardewerk werd aan het einde van de 19de eeuw zeer populair in Europa. De meest rechter vaas heeft Sientje Mesdag in meerdere stillevens afgebeeld.

Vitrine rechts

Theo Colenbrander (1841-1930)

Tulbandpullen en -kelken 'Groen patroon', 1888

aardewerk
Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Wandbord, 1888

aardewerk
Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Wandbord 'Kool', 1886

aardewerk
Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Twee zwanenhalzen 'Zwart Font', 1888

aardewerk
Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Wandbord met gestileerd disteldecor, 1886

aardewerk
Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Vitrine links

Vaas, 19de eeuw

Brons
Japan

Vaas, 19de eeuw

Brons
Japan

Zittende figuren, 19de eeuw

Geelkoperlegering

Onderzetter, 19de eeuw

Geelkoperlegering

Schaal, tweede helft 19de eeuw

Cloisonné
Japan

Schaal, 19de eeuw

Cloisonné
Japan

Wierookbrander, 19de eeuw

Brons
Japan

Eerste zaal

Nederlandse kunst

Mesdag verzamelde veel kunst van Nederlandse schilders uit zijn eigen kring. De Haagse School, waar hij ook zelf toe gerekend wordt, is het sterkst vertegenwoordigd. Onder die noemer wordt een groep schilders geschaard die in de laatste decennia van de 19de eeuw vanuit hun woonplaats Den Haag naar het platteland afreisde. Daar schilderden ze het ongerepte landschap en het traditionele leven in de dorpen.

In navolging van de door hen bewonderde schilders van de Franse School van Barbizon werkten deze kunstenaars veel buiten. Met stemmige kleuren en losse penseelstreken legden de Haagse Schoolkunstenaars de sfeer vast die het landschap bij hen opriep, evenals de lichteffecten van een specifiek moment.

Trompettes, 1881

Isaac Israëls (1865-1934)
olieverf op paneel

Veldpost, 1880

George Hendrik Breitner (1857-1923)
olieverf op doek

Breitner was als beginnend kunstenaar gefascineerd door de militaire oefeningen in de duinen buiten Den Haag. Hij schetste de bereden artillerie in actie, maar maakte ook – zoals hier – meer statische studies van ruiter en paard. De kunstenaar had zichtbaar talent voor het schilderen van paarden. Een jaar later vroeg Mesdag hem de dieren op het *Panorama* te schilderen.

De nieuwe havenwerken te Enkhuizen, 1885-1886

Hendrik Willem Mesdag (1831-1915)
olieverf op doek

Op dit uitgestrekte doek gaf Mesdag het gebied in Enkhuizen weer, waar in 1885-86 een spoorverbinding met Amsterdam en een spoorhaven voor het bootverkeer naar Stavoren werden aangelegd. De gedetailleerd weergegeven arbeiders, groepjes toeschouwers en stoomtreinen benadrukken het documentaire karakter van het schilderij. Het voor Mesdag uitzonderlijk eigentijdse onderwerp schilderde hij in een moderne techniek, waarbij hij de verf mat en transparant opbracht.

Op het strand, 1869

Alfred Verwee (1838-1895)
olieverf op doek

De Belgische dierschilder Verwee maakte dit werk in opdracht van zijn vriend Mesdag. Die was echter niet onverdeeld positief over het resultaat: 'Het witte paard heeft grote kwaliteiten, maar het schijnt me toe, dat het hoofd en de hals te groot zijn in verhouding tot de achterhand.'

De keukenprinses, 1872

Matthijs Maris (1839-1917)
olieverf op doek

Visverkoop, ca. 1884-1885

Anton Mauve (1838-1888)
olieverf op doek

De dooi, voor 1891

Constant Gabriël (1828-1903)
olieverf op doek

Alleen, ca. 1880-1881

Jozef Israëls (1824-1911)
olieverf op doek

Dit grote en aangrijpende werk van een man die verslagen bij zijn overleden vrouw zit, zond Israëls in voor de Parijse Salon. De klok rechts, en de bijbel en de gedoofde kaars op de plank boven het hoofd van de weduwnaar symboliseren het eindige leven. Een dusdanig sterk verhalend schilderij vormt een uitzondering in Mesdags collectie.

Beeldbeschrijving Alleen

Het is niet makkelijk om verdriet uit te beelden, maar Jozef Israëls kon het. De man op dit schilderij zit totaal ontredderd op een houten krukje dat tegen een bed aan is geschoven. Met zijn handen op zijn knieën staart hij wezenloos voor zich uit. De houding en blik zijn bijna recht naar voren gericht. Achter de man in het schemerduister ligt zijn pas gestorven vrouw. Haar grauwe huidskleur onderscheidt zich bijna niet van het beddengoed. Verder is de kamer gehuld in donkere bruintinten. Het enige licht komt van de linkerkant, daar is een raam met een luik dat naar binnen toe openstaat. Er zijn slechts enkele eenvoudige meubels en voorwerpen in de kamer. Ze passen bij een sober bestaan: een klein tafeltje onder een raam, met daarop een stenen kan en halfleeg glas water. Een houten plank boven het bed, met daarop een gedoofde kaars en een bijbel. Een slingerklok aan de muur. Een rieten mand. Een pet ligt aan de voeten van de man op de grond.

De zichtbare hoek van de kamer is ongeveer 3 meter breed en 2 meter lang. De deur van de kamer is niet geschilderd. Het bed van de vrouw is achter in de hoek geschoven, met de kop van het bed links tegen de muur. Rechts van het bed lijkt een open haard te zijn, een klein beetje oranje licht op in grijs as. Een tak steekt de kamer in. Het raam aan de linkerkant van de kamer zit niet boven het bed, maar dichterbij de kijker. Het luik dat naar binnen toe openstaat, maakt de lichtinval op dit schilderij bijzonder. Al het licht komt van de zijkant en valt in eerste instantie op de voorgrond: op het houten tafelblad onder het raam met de stenen kan en glaasje water. En op de vloer. De gestorven vrouw wordt afgeschermd van het licht. Ze ligt met het laken tot onder haar oksels, haar armen erover heen en de handen vredig bij elkaar. Omdat de achterste helft van de kamer een schemerig karakter heeft, zit ook de man grotendeels in het donker. Zijn gezicht en knokige handen vangen wat licht. Zo legt Israëls de nadruk om zijn starende blik en verstilde houding. Verder draagt de grijsjarige man een bruine overal met daaroverheen een donkerblauwe jas, eenvoudige schoenen die eruitzien alsof ze al een hele tijd gedragen worden.

Scheveningse vrouw, z.j.

David Artz (1837-1890)

olieverf op panel

Een vissersvrouw staat met haar twee kinderen op een duin, waarschijnlijk uitkijkend naar de terugkeer van haar man. Het dorpsleven in Scheveningen was een belangrijk thema voor Artz. Dit vlot geschilderde paneeltje is een verbeelding van het dagelijks leven in het vissersdorp, waar de angst dat de mannen niet zouden terugkomen van zee steeds aanwezig was.

De turfschuit, ca. 1874

Constant Gabriëls (1828-1903)

Olieverf op doek

Op de uitkijk, ca. 1878

Jacob Maris (1837-1899)

olieverf op doek

De bruid, 1868-1869

Matthijs Maris (1839-1917)

olieverf op doek

Door de vlakke, gestileerde weergave heeft deze bruid iets ongrijpbaars en zij lijkt ver van de werkelijkheid af te staan. Waarschijnlijk ging het Maris er vooral om de onschuld en de innerlijke belevingswereld van het meisje uit te drukken. Het ingetogen kleurgebruik en de transparante lagen verf dragen bij aan het tere karakter van het werk.

Gang

Vitrinekast rechts

Theo Colenbrander (1841-1930)

Dekselvazen 'Roos', 1886

aardewerk

Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Pullen, 1886

aardewerk

Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Vazen, 1886

aardewerk

Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Hibachi, vuurpotten, 19de eeuw

Brons

Japan

Wandborden, 1886

aardewerk

Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Schaal, 17de eeuw

geelkoperlegering
Vlaanderen

Vazen, ongedateerd

geelkoperlegering, email
China

Bloembak, 1895

Sam Schellink (1876-1958)
aardewerk
Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Theo Colenbrander (1841-1930):

Kommen, 1886

aardewerk
Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Kom 'Ster', 1888

aardewerk
Haagsche Plateelbakkerij Rozenburg, Den Haag

Offervat, 19de eeuw

geelkoperlegering
China

Vensterbank**Vazen, tweede helft 19de eeuw**

Satsuma-aardewerk
Japan

Vitrine links

Theo Colenbrander (1841-1930)

Wierrookbrander, 19de eeuw

Brons
Japan

Sake fles, tweede helft 19de eeuw

aardewerk
Japan

Theekom, 1818-1842

Raku-aardewerk
Japan

Theekom, 18de eeuw

aardewerk
Japan

Kom, tweede helft 19de eeuw

Earthenware
Japan

Wierrookbranders, tweede helft 19de eeuw

Satsuma-aardewerk
Japan

Helmen, 18de eeuw

IJzer, lak, zijde, zilver
Japan

Dolk, tweede helft 19de eeuw

Ivoor, messing, staal
Japan

Wierrookbranders, tweede helft 19de eeuw

Satsuma-aardewerk
Japan

Schaal, tweede helft 19de eeuw

Satsuma-aardewerk
Japan

Doos, 19de eeuw

Kyoto Satsuma-aardewerk
Japan

Vaas, tweede helft 19de eeuw

aardewerk
Japan

Rituele staf van een derwisj, ongedateerd

ijzerlegering
Iran

Kommen, 19de eeuw

Aode Kutani-porselein
Japan

Kom, tweede helft 19de eeuw

Satsuma-aardewerk
Japan

Pot, tweede helft 19de eeuw

Satsuma-aardewerk
Japan

Tweede zaal

Heide bij Vries, voor 1899

Taco Mesdag (1829-1902)

olieverf op doek

Taco Mesdag, de oudere broer van Hendrik Willem, was ook verzamelaar en schilder. 's Zomers schilderde hij in het dorp Vries in Drenthe, waar hij een boerderij had. Op dit uitgestrekte heidelandschap is rechts in de verte de dorpskerk zichtbaar. Anton Mauve schilderde in dezelfde omgeving Bij Vries (te zien op de tweede verdieping).

Landschap met schapen, 1870

Charles Emile Jacque (1813-1894)

olieverf op karton

In de stal, 1860

Anton Mauve (1838-1888)

olieverf op paneel

Artistieke verwantschap

Het zwaartepunt van Mesdags collectie wordt gevormd door schilderijen van de Haagse School en de Franse School van Barbizon. De Nederlandse schilders traden in de voetsporen van deze Franse kunstenaars. Ze deelden een voorliefde voor directe, onge Kunststelde impressies van de natuur. Mesdag toonde de verbanden tussen beide scholen door de schilderijen naast elkaar aan de muur te hangen. Hij was wars van conventies en volgde zijn eigen smaak. Zo hing hij vlot geschilderde studies naast voltooide doeken. Mesdag zocht de verwantschap van de kunstenaars in kleurgebruik, onderwerps- keuze en techniek. De presentatie in deze zaal is op Mesdags principes gebaseerd.

Herinneringen aan de vestingwerken van Arras, ca. 1865-1870

Camille Corot (1796-1875)

olieverf op paneel

Gezicht op de Middellandse Zee bij Maguelonne, 1858

Gustave Courbet (1819-1877)

olieverf op doek / Van Gogh Museum, Amsterdam
(Vincent van Gogh Stichting)

Bij de boerderij, Noorden, 1880

Willem Roelofs (1822-1897)

olieverf op doek op paneel

Plassen bij Kortenhoef, ca. 1880

Willem Roelofs (1822-1897)

olieverf op doek op paneel

Deze olieverschets van Mesdags voormalige leermeester Roelofs is duidelijk in de buitenlucht ontstaan. Het werk is snel en los geschilderd en aan de randen zijn bovendien de gaatjes zichtbaar van de nageltjes waarmee het doek op de draagbare schilderkist was bevestigd. Het geeft een vlotte impressie van een frisse dag in een uitgestrekt en waterrijk gebied.

Molen, 1879

Jacob Maris (1837-1899)

olieverf op doek

Jacob Maris was een van de toonaangevende schilders van de Haagse School. Met dit werk plaatste hij zich in de schildertraditie van molenschilderijen uit de 17de eeuw. Deze molen steekt door het lage gezichtspunt sterk af tegen de lucht, waardoor het een imposant bouwwerk is te midden van het vlakke land.

Ru de Valmondois, c. 1870-1875

Charles-François Daubigny (1817-1878)

olieverf op doek

De stroper, ca. 1857-1858

Alexandre Gabriël Decamps (1803-1860)

olieverf op doek

In het bos van Fontainebleau, c. 1865-1870

Diaz de la Peña (1807-1876)

olieverf op papier op paneel

Een oude vriend, 1870

Augustus Allebé (1838-1927)

olieverf op paneel

Dit schilderij is slechts de helft van het oorspronkelijke paneel, dat Allebé vermoedelijk zelf in tweeën heeft gezaagd. Op dit deel zien we een suppoost in een museum - het andere deel, met museumbezoekers, is in het Stedelijk Museum te Amsterdam. Allebé heeft de textuur van het marmer, de plumeau en de schoenen van de man zeer precies en overtuigend weergegeven.

Houtkappen, 1868

Hippolyte Boulenger (1837-1874)

olieverf op doek

Vissersvrouw, ca. 1848

Jean-François Millet (1814-1875)

olieverf op doek

Onweersbui, 1881

Théophile de Bock (1851-1904)

olieverf op doek

Beekje in de duinen, ca. 1854

Camille Corot (1796-1875)

olieverf op paneel

Een stal, n.d.

Charles Emile Jacque (1813-1894)

olieverf op paneel

Ochtend in de duinen bij Heist, 1869

Alfred Verwee (1838-1895)

olieverf op doek

De dierschilder Verwee schilderde veelal in de Belgische kuststreek. Deze voorstelling – een opdracht van Mesdag – is in de duinen bij Heist ontstaan. De vacht van de schapen is zeer realistisch weergegeven. Zelf was de kunstenaar echter niet zo tevreden en voortaan koos hij voornamelijk koeien tot onderwerp.

Gang

Vitrinekast rechts

Waterketel, 19de eeuw

brons

Japan

Waterketel, 19de eeuw

brons

Japan

Vaas, 19de eeuw

geelkoperlegering

China

Vaas, ongedateerd

geelkoperlegering, ijzerlegering

Iran

Vaas, 19de eeuw

brons

Japan

Vaas, ongedateerd

geelkoperlegering

Iran

Vaas, 19de eeuw

geelkoperlegering

China

Lepeltje, 19de eeuw

geelkoperlegering

Bakje, z.j.

ijzerlegering, goud

Strooiers, z.j.

ijzerlegering, goud

Draagkomfoor, 19de eeuw

geelkoperlegering
Japan

Waterketel, z.j.

roodkoperlegering, tin
Iran

Vensterbank**Vaas, z.j.**

aardewerk

Tegels, 16de of 17de eeuw

Damascus-aardewerk
Syrië

Vitrine links**Theepot, tweede helft 19de eeuw**

Satsuma-aardewerk
Japan

Kan, tweede helft 19de eeuw

Satsuma earthenware
Japan

Trekpot, 19de eeuw**Louis Comfort Tiffany (1848-1933):****Vaas, 1901-1905**

Glas

Vaas, 1896-1900

Glas

Kom, tweede helft 19de eeuw

Satsuma-aardewerk
Japan

Imura Hikojirō:

Kan, c. 1890

Yokohama Etsuke-aardewerk
Japan

Kan, tweede helft 19de eeuw

aardewerk
Japan

Vaas, 19de eeuw

Satsuma-aardewerk

Japan

Kan, tweede helft 19de eeuw

Aode kutani-porselein
Japan

Wierrookbrander, tweede helft 19de eeuw

Satsuma-aardewerk

Kom, 19de eeuw

Kutani-porselein
Japan

Derde zaal

Franse kunst

Mesdag bracht in de loop der jaren een omvangrijke verzameling van 19de-eeuwse Franse meesters bijeen, die nog altijd de grootste en belangrijkste collectie in zijn soort is buiten Frankrijk. Het hart van deze verzameling wordt gevormd door meesterwerken van de School van Barbizon. Dit was de belangrijke schilderskolonie ten zuidoosten van Parijs, genoemd naar het dorpje Barbizon, dat vanaf de jaren 1830-1840 was uitgegroeid tot een centrum van artistieke vernieuwing. De schilders van de School van Barbizon deelden een afkeer van het geïdealiseerde landschap zoals hun voorgangers dat schilderden. In plaats daarvan streefden ze een persoonlijke en alledaagse verbeelding van het landschap en het boerenleven na. Ze werkten veelal en plein air – in de openlucht – om hun impressies direct vast te kunnen leggen.

Stilleven, ca. 1860-1865

Jean-François Millet (1814-1875)
olieverf op doek

Een pad in Saint-Cloud, 1862(?)

Camille Corot (1796-1875)
olieverf op doek

Met vlotte penseelstreken schilderde Corot een intieme en persoonlijke verbeelding van een lommerrijk pad. De gestileerde weergave van de bomen, die zijn opgebouwd uit verschillende, transparante verflagen, is opvallend modern. Ook Corots kleurgebruik is vooruitstrevend te noemen. Hij heeft gebruik gemaakt van toetsen verf in primaire kleuren, zoals het rood in een boomstam op de voorgrond.

Moord op de onschuldigen, 1847

Théodore Rousseau (1812-1867)
olieverf op doek

Rousseau aanschouwde tijdens een wandeling hoe houthakkers grote oude eiken omhakten. De geschokte kunstenaar maakte er ter plaatse een schets van. De volgende dag werkte hij de tekening in zijn atelier uit tot dit schilderij. Hij zou het nooit voltooien, maar hield het in zijn atelier als herinnering aan de 'moordpartij' in het bos.

Beeldbeschrijving Moord op de onschuldigen

Waar denkt u aan bij de titel *Moord op de onschuldigen*? In plaats van een bloederig gebeuren, kijken we naar een bos. De slachtoffers van de moord zijn een aantal grote bomen. De moord is in volle gang. Twee houthakkers trekken met touwen een boom omver. Een andere houthakker zit hoog in een boom, om daar een touw te bevestigen. Een vierde houthakker wacht beneden, klaar om tot actie over te gaan.

Theodore Rousseau begon aan dit schilderij door op het grote doek met rood krijt de belangrijkste bomen te schetsen. Daarna werkte hij het uit met sterk verdunde olieverf, bruin en grijs. Het werk doet meer aan als een schets of tekening dan een schilderij. Sommige delen van het doek zijn zelfs onbeschilderd gebleven. Dat schetsmatige, onaffe, juist dát vonden de Mesdags interessant.

De meeste bomen zijn eiken. De belangrijkste bomen vallen op doordat ze zijn geschilderd met dikkere verf en meer contrast. Links vooraan staat een prominent exemplaar dat van nature wat scheef naar links helt. Daarachter wordt de boom omgetrokken. Ook aan de rechterkant van het schilderij staan een paar bomen die extra opvallen. Hun stompen steken nog omhoog, hun kruinen liggen op de grond. De boom met de houthakker die naar boven is geklommen staat aan de rechterkant van het schilderij. Op de voorgrond in het midden ligt een gevelde eik. Wie de compositie van dit schilderij zorgvuldig bekijkt, ontdekt dat het oog van de toeschouwer wordt geleid langs een slimme driehoek. De omver liggende grote eik is de onderste balk hiervan. Als vanzelf kijk je langs de zware stam van links naar rechts. Vanaf daar gaat een andere eik hoog de lucht in en kom je uit bij de houthakker die het touw hoog in deze boom bevestigt. Vanaf daar volg je vanzelf het vastgebonden touw dat schuin links naar beneden leidt. Daar staat de houthakker die afwachtend klaarstaat om te gaan trekken. Hij staat precies bij de afgescheurde top van de omverliggende eik.

Verder naar de achtergrond toe heeft Rousseau dichtbegroeid bos uitgewerkt, dat de indruk geeft van ongerepte natuur. Alles groeit hier vrij en door elkaar. Kleine arceringen alle kanten op geven een wirwar van takken, bladeren en verschillende boomsoorten aan. Rousseau was een groot natuurliefhebber en dichtte bomen een ziel toe. Hij deed in het oude bos van Fontainebleau veel inspiratie op.

Stilleven met appels, 1872

Gustave Courbet (1819-1877)
olieverf op doek

Terugkeer van de markt, c. 1859-1860

Constant Troyon (1810-1865)
oil on canvas

Beekje in het bos van Fontainebleau, 1849

Théodore Rousseau (1812-1867)
olieverf op paneel

Landschap met hengelaar, ca. 1865-1870

Camille Corot (1796-1875)
olieverf op doek op paneel

Drie windmolens, ca. 1814-1843

Georges Michel (1763-1843)
olieverf op doek

Mesdag was een van de eersten die oog had voor het werk van Georges Michel. Zoals de Nederlandse criticus Vosmaer in 1888 schreef: 'De heer Mesdag is waarschijnlijk de eenige in Nederland die een werk bezit van Georges Michel, in 1842 [sic] overleden, den voorganger der nieuwere Fransche landschapschilders, lang een onbekend man en eerst later als voorganger erkend.' Dit weidse landschap met dreigende lucht doet denken aan de 17de-eeuwse landschappen van Jacob van Ruisdael.

Landschap met ruiter, ca. 1865-1870

Camille Corot (1796-1875)
olieverf op doek op paneel

Le Crotoy, 1865-1872

Jules Dupré (1811-1889)
olieverf op doek

Rotsen bij Villerville, 1864-1872

Charles-François Daubigny (1817-1878)
olieverf op doek

Beeldbeschrijving Rotsen bij Villerville

Rotsen bij Villerville is een kustlandschap met een enorme grijze wolkenlucht en dramatische licht-donker contrasten. Op de voorgrond schilderde Charles Francois Daubigny een hobbelig duinlandschap met zandpad. Dit pad loopt vanaf links onder in een diagonale lijn omhoog naar het dorpje, dat bovenop een flinke rotspartij staat. Deze rotsen lopen bijna recht naar beneden naar het strand in de diepte dat we niet kunnen zien. Op de rotsen zien we huizen. Twee figuren links onderaan lopen op een zandpad richting het hoger gelegen dorp, ze leiden ons het schilderij in. Het zijn een vrouw met achter haar een kind. Beiden dragen een grote mand op hun rug.

De horizon loopt midden over het schilderij, maar is slechts aan het linkergedeelte van het schilderij te zien, bij de zee. Het grootste gedeelte wordt geblokkeerd door het dorp op de rotsen. Aan de horizon zien we land, we kijken blijkbaar over een inham in de zee.

Het wolkendek is dicht. Eén wolk springt eruit omdat hij nog donkerder grijs is dan de rest. Zwaar van regen. De wolken laten afwisselend meer en minder licht door op het landschap beneden. Het water is opvallend licht. Het duinlandschap wordt naar voren toe steeds donkerder. In de verte bestaat het uit groene, bruine en gele tinten, maar dichterbij is de ruige begroeiing veel zwarter. De lichtste elementen op het schilderij zijn de witte branding van de zee, het witte mutsje van de vrouw, het gele zand van het pad en één wit huisje in het dorp.

Het schilderij kent veel details die het levendig maken. Twee meeuwen vliegen door de grijze lucht en een paar zeilboten in de verte wagen zich in dit gure weer op zee. Ook bovenaan het pad lijken twee of drie mensen te staan. Daubigny maakte dit schilderij in 1864 maar bewerkte het schilderij later nog twee keer totdat hij tevreden was. Pas in 1872 deed hij de laatste aanpassingen: hij zette de lucht zwaarder aan en besloot toen pas het voorste gedeelte van het duinlandschap zo donker te maken.

Oevers van de Oise, 1872

Charles-François Daubigny (1817-1878)
olieverf op paneel